

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

Індивідуалізація: Враховувати індивідуальні потреби кожного пацієнта та розробляти плани реабілітації, які відповідають їхнім конкретним симптомам і можливостям.

Використання технологій: Використання спеціалізованих програм та електронних пристроїв для підтримки мовлення та комунікації.

Сімейна підтримка: Особливу увагу слід приділяти підтримці сім'ї пацієнта, оскільки афазія може вплинути на всіх членів сім'ї.

Реабілітація у повсякденному житті: Практичні вправи та тренування мовлення в реальних життєвих ситуаціях для полегшення інтеграції пацієнта в суспільство та повернення до щоденних обов'язків.

Ці аспекти роботи з афазією часто об'єднуються в індивідуальних програмах реабілітації, розроблених для кожного конкретного пацієнта з урахуванням його потреб і можливостей.

Список використаних джерел:

1. Мілінчук І. В. Інтенсивна мовленнєва корекція з відновлення мовлення: психолінгвістичний інструментарій / І. В. Мілінчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 1, том 1.
2. Тригуб Г. В. Нейролінгвістичні особливості мовленнєвих афазій / Г. В. Тригуб // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Психологія. 2015. Т. 20. Вип. 1 (35).
3. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник під ред. М. К. Шеремет. К. : ВД «Слово», 2014. 675 с.

Начинова О. В., Панченко І. В.

МЕТОДИКИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОГО ВПЛИВУ НА ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ ДАУНА

Постановка проблеми. Відповідно до положень Конституції України всі діти, незалежно від порушення, мають право на освіту і розвиток. Діти із синдромом Дауна вважаються найбільш складною категорією аномальних дітей, оскільки потребують корекційно-виховного, медичного, соціально-психологічного, реабілітаційно-відновлювального, навчально-розвивального супроводу. Перед педагогами стоїть нагальна проблема створення всебічних умов для успішного розвитку дітей із синдромом Дауна, розробки та впровадження цілісної технології освітнього, соціально-психологічного супроводу дітей з цим відхиленням розвитку. Саме такий підхід, що включає комплексні освітні, соціальні, виховні, рекреаційні, реабілітаційні та психологічні заходи, забезпечує успішний розвиток учнів даної групи, сприяє формуванню важливіших шкільних умінь: рахунку, письма, читанню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема педагогічного супроводу дітей з синдромом Дауна тривалий час була об'єктом дослідження багатьох вчених різних фахів: лікарів, педагогів, психологів. Її порушували як фахівці минулого (М.Певзнер, К.Лебединська, Р.Басєнська та ін.) так і сучасні науковці: В. Бондар, С.Волкової, І. Іванової,

Т. Євтухової, А. Капської, А. Колу, Л. Дольнікова, О. Берянич, В. Ляшенко, О. Савченко, О. Столяренко, А. Шевчука та ін. Питаннями корекції і реабілітації таких дітей в різні часи займалися: Джон Даун, М. Малофеев, Р. Баєнська, К. Лебединська, Є. Мاستюкова, Г. Мішина, О.Нікольська, Т. Пелимська, Ю. Разенкова, Є. Стребелева, Н. Шматко та ін. Багато уваги приділено вивченню умов формування шкільних умінь у дітей з синдромом Дауна. Так проблему особливостей пізнавальної діяльності і мовлення дітей із синдромом Дауна вивчали А. Альохіна, М. Беркетова, Т. Медведєва, Г. Ворсанова, Р. Ковтун.

М. Беркетова, П. Лаутеслагер, Р. Ковтун, О. Мозолюк-Коновалова досліджували затримку розвитку статичних і локомоторних функцій, різних видів моторики, особливо дрібної, яка лежить в основі формування умінь писемного мовлення. Р. Ковтун - відставання активного мовлення при відносно збереженому його розумінні, що також стає на заваді розвитку умінь письма. Але й до сьогодні питання спрямованого педагогічно-реабілітаційного супроводу дітей з синдромом Дауна потребують доопрацювання, залишаються не вирішеними велике коло питань пов'язаних з умовами корекції мілкої моторики, розвитку графічних умінь, умов формування навичок письма у даної категорії дітей.

Мета роботи – схарактеризувати існуючі методики корекційно-розвивальної роботи з дітьми з синдромом Дауна.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури показав, що діти з синдромом Дауна мають значний потенціал для навчання. В ході педагогічної діяльності, при врахуванні закономірностей розвитку пізнавальної діяльності, причин її порушення, можна вибудувати систему роботи, що дозволить оптимально використовувати потенціал кожної дитини. Для того щоб правильно розробити маршрут і умови педагогічного супроводу дитини з синдромом Дауна необхідно звернути увагу на наступні особливості розвитку, які притаманні саме цієї категорії, а саме: порушення психомоторного розвитку і інтелектуальну недостатність; відсутність глибокої тілесної чутливості, що впливає як на якість рухів, так і на розвиток пізнавальної діяльності, пов'язане з плануванням своєї діяльності. Задля подолання наявних особливостей О. Мاستюкова до основних аспектів лікувально-педагогічної роботи відносить різноманітне використання ігрових прийомів та різноманітних ігор: дидактичних, сюжетно-рольових, рухових (музично-ритмічних та ігор драматизацій) І. Вечканова теж вважає, що робота побудова на певному сюжеті, сприяє розвитку емоційної, мовної, рухової і пізнавальної сфер у дітей з синдромом Дауна особливо в дошкільному віці. О. Чеботарьова, І. Гладченко наголошують, що корекційно-розвивальна робота з дітьми з синдромом Дауна забезпечується проведенням специфічних корекційно-розвиткових занять: розвитку мовлення, ритміки, лікувальної фізкультури, соціально-побутового орієнтування.

В корекційно-реабілітаційній роботі широко використовуються інформаційно-комунікаційні технології, використання яких активує пізнавальну діяльність, творчі здібності дітей, розширює їх знання про навколишній світ на основі формування операційного мислення.

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що ефективною методикою розвитку мовлення та навичок спілкування для дітей з синдромом Дауна є методика ТАН – Содерберг. Свою ефективність у роботі з дітьми із синдромом Дауна також довели: піктограми, методика МАКАТОН, Льоб-система, система спілкування за допомогою обміну картками (PECS), технічні засоби комунікації, комунікативні планшети та інші комунікативні технології.

В практиці роботи також широко використовується арт- терапія. Арт-технології, які реалізуються на основі використання різних видів мистецтва (пісочної, музичної, театральної, образотворчої терапії, казкотерапії, лялькотерапії та ін.), допомагають здійснити корекцію психоемоційної сфери, пізнавальної поведінки, особистості в цілому.

Науковці і практики наголошують на необхідності надання ранньої комплексної допомоги таким дітям. Дослідження зарубіжних учених показали, що систематична рання педагогічна допомога дітям з синдромом Дауна в умовах сім'ї із залученням батьків у процес корекційної роботи дозволяє вивести на новий якісний рівень не тільки сам процес розвитку дитини, а й значною мірою визначає процес інтеграції в суспільство.

В корекційно-реабілітаційній роботі широко використовуються інформаційно-комунікаційні технології, використання яких активує пізнавальну діяльність, творчі здібності дітей, розширює їх знання про навколишній світ на основі формування операційного мислення.

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що ефективною методикою розвитку мовлення та навичок спілкування для дітей з синдромом Дауна є методика ТАН – Содерберг. Свою ефективність у роботі з дітьми із синдромом Дауна також довели: піктограми, методика МАКАТОН, Льоб-система, система спілкування за допомогою обміну картками (PECS), технічні засоби комунікації, комунікативні планшети та інші комунікативні технології.

В практиці роботи також широко використовується арт- терапія. Арт-технології, які реалізуються на основі використання різних видів мистецтва (пісочної, музичної, театральної, образотворчої терапії, казкотерапії, лялькотерапії та ін.), допомагають здійснити корекцію психоемоційної сфери, пізнавальної поведінки, особистості в цілому.

В роботі з даною категорією учнів особливого значення набуває використання здоровозбережувальних технологій в ході навчально-виховної роботи. Здоров'язбережувальні технології передбачають здобуття дітьми необхідних знань про збереження і зміцнення власного здоров'я, оволодіння чинниками, що сприяють здоровому способу життя, теоретичними основами

життєвих навичок, що сприяють фізичному, соціальному, психічному і духовному здоров'ю, усвідомлення важливості їх дотримання.

Висновки. Отже, використання широкого спектра корекційно-розвивальних технологій на основі врахування психофізичних можливостей конкретної дитини, разом з використанням спеціальних методик навчання формує спрямований педагогічний вплив на дітей з синдромом Дауна і позитивно впливає на їх підготовку до оволодіння провідними навчальними уміннями, а саме письма, читання, рахунку.

Пенєзева Н. С.

АДАПТАЦІЯ ТА РОЛЬ БАТЬКІВ В АДАПТАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ ДІТЕЙ З РАС ПІД ЧАС ВСТУПУ ДО ОРГАНІЗОВАНОГО КОЛЕКТИВУ

Актуальність проблеми. На даний час проблема адаптації дітей з розладами аутистичного спектра в дитячих закладах дуже актуальна. За даними ВОЗ кількість дітей з цим діагнозом зростає на 13% за рік. Такі розлади на даний час зустрічаються у 1 з 68 дітей, а в середині 70х років у 1 з 5000. Повністю вилікувати аутизм не можливо, але симптоми можна коригувати: навчити дитину спілкуватися, обслуговувати себе, вчитися. Саме це завдання стоїть перед центрами реабілітації дітей з особливими потребами, але на початку роботи з абілітації дитини виникає проблема адаптації до нового середовища, розкладу дня, нових людей в його оточенні, що може викликати збільшення негативних симптомів аутизму, таких як агресія та аутоагресія, афективні реакції, збільшення проявів аутостимуляції, польова поведінка. Лише правильний підхід до адаптації зменшить стресову ситуацію для дитини та допоможе їй адаптуватися з найменшою шкодою для нервової системи.

Аутизм є розладом розвитку, який впливає на спосіб сприйняття та взаємодії особи з оточуючим світом, проявляється різноманітними спектрами і ступенями важкості. Вчителі та персонал закладу повинні навчитися розпізнавати ознаки аутизму та розуміти індивідуальні потреби кожної дитини з РАС. Інформація про конкретні особливості кожного учня з аутизмом є надзвичайно корисною для розробки індивідуальних навчальних стратегій.

Дитину з РАС треба поступово залучати до реабілітаційного процесу, повільно збільшуючи обсяг, час та кількість занять.

Розробка комунікаційних засобів є важливою частиною адаптації, тому що, коли дитина не може пояснити що вона бажає, або не розуміє, що від неї вимагають, збільшуються афективні реакції (крик, плач, агресія та аутоагресія). Педагоги та фахівці повинні спрямувати зусилля на розвиток мовлення, використовувати альтернативні методи комунікації, такі як жести, сигнальні картки, щоб допомогти дітям виражати свої думки.